

MI MLADI BORCI

STANOVSKI TEDNIK ZA SLOVENSKO DIJASTVO. — IZHAJA VSAK PETEK. — LETNA NAROČNINA: DIJASKA 16 DIN, NEDIJASKA 26 DIN, PODPORNNA VSAJ 30 DIN. — POSAMEZNA ŠTEVILKA 75 PAR — UREDNIŠTVO IN UPRAVA V LJUBLJANI V STRELIŠKI ULICI 12/II. — ČEKOVNI RAČ. ŠT. 16.078.

LETO I.

LJULJANA, PETEK, 28. MAJA 1937.

ŠTEV. 37.

Iz okrožnice »Divini Redemptoris«

Katoliška akcija

64. Za duhovščino kličemo očetovsko na delo Naše ljube sinove laike, ki se bojujejo v vrstah Katoliške akcije.

Saj Katoliško akcijo tako ljubimo in smo jo imenovali o priliki »pomoč posebne božje previdnosti« v teh za Cerkev tako težkih dneh.

Katoliška akcija, ki se bori, da bi Jezus Kristus gospodoval ne le v posameznikih, temveč tudi v družinah in državah, vrši prav s tem pravi socialni apostolat.

Delati mora torej najprej na to, da kar najskrbneje vzgoji svoje člane in jih izvežba za borbo za Boga.

Taki vzgoji in izobrazbi članov, ki je, če kdaj, dandanes nadvse potrebna in nujna, in ki mora biti podlaga vsemu življenjskemu socialnemu delu in se mora zato izvršiti pred njim,

bodo izvrstno služili študijski krožki, potem tedenski socialni tečaji, redna predavanja, končno raznovrstne druge prireditve, ki naj pokažejo, kako bi bilo mogoče po krščanskih načelih najbolje rešiti gospodarska in socialna vprašanja naše dobe.

65. Tako vzgojeni borci Katoliške akcije bodo brez dvoma svojim tovarišem pri delu prvi apostoli, duhovnikom pa pomočniki, ki se bodo neutrudno prizadevali širiti luč resnice in pomagati v tolikeri in v tolikšni telesni in duševni bedi tudi tam, kjer duhovnikom pomoč dostikrat zavračajo, ker imajo zoper nje razne nepremišljene predsodke ali pa so se versko tako zelo zamemarili.

Na ta način bodo pod vodstvom izkušenih in večjih duhovnikov pogumno in velikodušno sodelovali, da se delavstvu versko pomaga, kar tako želimo,

ker smo prepričani, da je ta način delovanja

najboljše sredstvo, ki je mogoče z njim delavce, Naše ljube sinove, odvrniti od komunizma.

66. Poleg tega delovanja, ki meri bolj na posameznike in je dostikrat skrito, vendar vedno koristno in težavno, je naloga Katoliške akcije še ta, da z govori in s tiskom javno širi socialne nauke rimskih papežev o krščanski obnovi družabnega reda.

Samoobramba zoper nauke komunizma

57. Dasi smo to že v nagovoru 12. maja preteklega leta zelo poudarili, vendar se Nam zdi, častiti bratje, da moramo ponovno na to opozoriti.

Komunizem se je predstavljal izpočetka tak, kakršen v resnici je, namreč skrajno zločest.

Ko je pa spoznal, da se mu ljudje odtujujejo, je izpremenil taktiko in se prizadeva množice pridobiti z raznovrstnimi prevarami ter skriva svoje zle namene za ideje, ki so same na sebi prave in lepe.

Tako na primer, ko so voditelji komunizma opazili, da vse hrepeni po miru, so se začeli delati za najbolj vnete zagovornike splošnega svetovnega miru, obenem pa hujskajo množice na razredni boj, ki je kriv toliko prelite krvi.

Ker pa čutijo, da mir ni zagotovljen, se silno oborožujejo.

Prav tako snujejo organizacije in periodične liste pod raznimi imeni,

ki nič ne spominjajo na komunizem, imajo pa samo ta namen, širiti z njimi komunistične zmote med ljudi, med katere bi jih na drugi način ne mogli širiti.

Da, skušajo se vtihotapiti celo v katoliške in verske organizacije.

Tu in tam, ne da bi kaj popustili od svojih zmot, katoličane vabijo na sodelovanje, časih na humanitarnem, časih na karitativnem polju, in

predlagajo časih stvari, ki so v popolnem skladu s krščanskim mišljenjem in nauki Cerkve.

Drugod celo hinavsko zatrjujejo, da bo komunizem v krajih, ki so bolj globoko verni ali na višji stopnji kulture, nastopal na milejše načine,

da bo pustil vsem svobodo verovati v Boga ali kakorkoli misliti o verskih rečeh.

So celo nekateri, ki mislijo, ker je boljševidem v Sovjetski Rusiji zadnji čas nekoliko spreminil zakone, da bo komunizem sploh opustil boj proti Bogu.

58. Dejte torej, častiti bratje, prizadevajte

se kar najbolj, da se bodo verniki varovali tehi zank.

Komunizem je nekaj bistveno slabega, zato prav v nobeni reči ne bo z njim sodeloval, komur je mar krščanske kulture.

Če bi se dali nekateri v zmoto zavesti in bi v svojem kraju komunizmu pomagali, da bi se utrdil, jih bo za to zmoto prve zadela kazen

in čim starejša in višja je v tistih deželah, ki bi na ta način vanje prodrli komunizem, krščanska kultura, tem huje bo v njih delovala jeza brezbožnikov.

Giordano Bruno

Tri sto sedem in trideset let je že preteklo, odkar je bil v Rimu na Campo dei fiori na grmadi sežgan heretik in odpadnik, menih Giordano Bruno. S tem človekom, ki niti ne zasluži, da je zgodovina ohranila njegovo ime, bi se mi v svojem listu gotovo ne bavili, če ne bi v zadnjem času postal zopet aktualen.

Po naših srednjih šolah govore namreč neki dijaki o nekem menihu, ki se je navduševal za Kopernikov nauk, pa ga je Cerkev samo zato sežgala na grmadi. Umrl da je kot mučenik za svobodo znanosti. Poleg Galileja da je to nov dokaz, kako Cerkev nasprotuje napredku znanosti, kako je kruta...

KAJ JE RES

Kako drugačna pa je zgodovinska resnica! Čisto kratka je:

PRVIČ: GIORDANO BRUNO NI UMRL ZA KOPERNIKOV NAUK.

Dokaz: Dekret kongregacije indeksa, po katerem je bilo prepovedano zagovarjati in širiti Kopernikov nauk, je izšel l. 1616. Giordano Bruno pa je umrl 17. februarja 1600., torej celih šestnajst let prej!

DRUGIČ: NA SMRT NA GRMADI JE BIL OBSOJEN PO DRŽAVNIH POSTAVAH, ki so javno herezijo kaznovali kot zločin proti državi. Herezijo so mu dokazali na podlagi njegovih spisov. V spisu »Spaccio della bestia trionfante«, ki je katoliški Cerkvi vseskozi sovražen, taji pozitivne dogme, kot n. pr. Kristusovo božanstvo.

NEZNAČAJEN IN PROPAL ČLOVEK

Ljudje, ki komaj poznajo njegovo ime, nam ga predstavljajo kot značajnega moža, kot globokega misleca, ki pa ni hotel suženjsko slediti Cerkvi in ga je ta zato uničila.

V resnici je bil pa silno neznačajan in propal človek, ki niti sam ni dobro vedel, kaj hoče. »Bil je naturalist, materialist, panteist, nihilist, vse obenem, sedaj bolj to, sedaj ono; kakor je tudi hodil sedaj v kuti, sedaj brez nje, in kakor je sedaj trdil, da ne taji nobene krščanske resnice, a kmalu zopet priznaval, da nič ne veruje.«

ZIVLJENJE

Rodil se je leta 1548 v Cicali pri Noli v Italiji. V 17. letu svoje starosti je vstopil v dominikanski red in napravil objube. Kljub temu, da je po lastni izpovedi že pred 18. letom dvomil o temeljnem nauku krščanstva, o presv. Trojici, je vendarle jedel samostanski kruh celih 10 let in se v svoji breznačajni hinavščini dal posvetiti za duhovnika. In kot duhovnik je nadaljeval svoj boj ne proti »tesnim sholastičnim spoznanjem«, ampak proti temeljnim dogmam krščanstva, kar priznavajo vsi njegovi življenjepisci.

PROTESTANTJE SO GA ODKLANJALI

Čeprav je meniško kuto že odložil, jo je vendar v Ženevi znova oblekel, da bi se v njej predstavil tamkajšnjim reformatorjem, pri katerih je iskal zaveznitva. A Kalvin ga je izgnal iz Ženeve, »ker se je predrzno igral s tajenjem osebnega Boga«.

Da bi se prikupil protestantom, je v svojih spisih imenoval Luthra »največjega med velikani, odrešenika sveta, novega Herkula«, papeža pa »tirana in namestnika pekla«. Kljub temu so ga luterani v Helmstädtu na Nemškem izobčili iz svoje občine kot bogotajca in nemoralnega človeka, saj mu je bilo sv. pismo »sanjarija« in osel »podoba svetnika«. Iz priljubljenosti je imenoval kruto angleško kraljico Elizabeto »nimfo, boginjo iz nebeske snovi, božanstveno bitje, vredno, da ne vlada samo Anglijo, ampak ves svet«...

Značajan torej vsekakor ni bil!

PRED SODNIM STOLOM INKVIZICIJE

Ko je končno prišel v Italijo, ga je 23. maja 1592 Benečan Mocenigo izročil rimski cerkveni inkviziciji, ki je ugotovila njegovo krivoverstvo in ga kot trdovratnega brezbožneža izročila državnim oblastim s prošnjo, naj ga ne obsodi na smrt. Ta pa ga je proti prošnji cerkvene inkvizicije po tedanjih državnih postavah radi javne herezije obsodila na smrt na grmadi.

DRUGI ČASI — DRUGE NAVADE

Mogoče je bila ta postava kruta? Mogoče! Mnogo je bilo v preteklosti krutih stvari, ki jih je čas omilil, a mnogo je danes krutosti, ki jih v preteklosti ni bilo, pa se nihče ne zgraža. Ni ustvarjala krutih postav Cerkev, tudi ne posamezniki, ustvarjal jih je duh časa.

Tem ljudem bomo tudi zastoj dopovedali, da so takrat sploh bili drugačni časi. Vlada je n. pr. takrat imel pravico takoj na smrt obsoditi ponarejevalca denarja in druge zločince (kar je danes vse silno omiljeno).

VELIKA KRIVDA HEREZIJE

Tomaž Akvinski pa pravi: Multo enim gravius est corrumpere fidem... quam falsare pecuniam... Mnogo večji zločin je kvariti vero, od katere ima (večno) življenje duša, kakor pa ponarejati denar, ki je pripomoček k časnemu življenju.

HINAVSKO ZGRAŽANJE

Klevetniška gonja zaradi Giordana Bruna proti Cerkvi ne utihne in mnogi ljudje ji v čisto dobri veri podležejo. Toda neiskrenost te gonje je očitna.

HINAVSČINA OČITARJEV

Tisti, ki se najbolj zgražajo nad usmrčitvijo Giordana Bruna, so popolnoma hladni ob smrti sto tisočev

ljudi, ki so bili pomorjeni v Rusiji, Mehiki in Španiji, zaradi svojega prepričanja. Gladni so tudi in se v svoji globoki hinavščini nič ne zgražajo, ko Stalin mori prvo-apostole boljše vizma, najozje prijatelje Lenineve, zato, ker se ločijo od njega samo za malo odtenek prepričanja.

NACRTNA GONJA

Vemo, da je širjenje takih zgodovinskih laži na rovaš Cerkve tendenčno in načrtno. Izhaja danes posebno iz tiste struje, ki je za liberalizmom podedovala vse

stare in že zdavnaj ovržene očitke proti Cerkvi, iz kulturnega komunizma. Ta njihov proslavljeni odpadnik sicer ni bil nič socialen, o delovnem ljudstvu se je izražal zelo nizkotno, na vso moč je hvalil Luthra, ko je ta pozival plemenitase, naj le pobijajo kmete kot stekle pse in divje zveri. Toda to jih ne moti nič. Da imajo le očitek proti Cerkvi, pa je vse dobro. Mislijo si, da katoliški in nacionalni dijaki vedo o Giordanu Brunu še manj kot oni; mogoče bo le kdo nasedel. In to je zanje pri vsej stvari glavno.

Korporativizem na Portugalskem

Obnova Portugalske je delo moža velikega formata, Oliveire Salazarja, predsednika portugalske vlade.

PROTI FAŠISTIČNEMU TOTALITARIZMU

Tisto moderno težnjo, da naj se država brez konca in kraja vmešuje v vse panoge življenja, smatra Salazar za zgrešeno. To ga globoko loči od vseh fašističnih sistemov, ki ravno zahtevajo totalitarno državo, to je državo, ki hoče vse popolnoma sama. Predstojnik »Vsesam«, ki hoče vse sam odločati, je nesposoben predstojnik. General, ki podrejenim povelnikom neprestano vpadla v delo in venomer namesto njih odločuje, ne more svojega višjega dela v redu vršiti in izgublja bitke. Tudi režim »Vsesam« ne bo mogel obstati. Totalitarizem ima nekaj resnice v sebi — kot jo ima vsak zmoten sistem — zato tudi more imeti nekaj uspehov. Ker pa je v svojem bistvu zmoten, zato se končno mora zrušiti.

Salazar bi rad, da bi se njegova vlada še manj vmešavala v zasebno življenje gospodarstva, kot se. Vendar ga večkrat prisilijo posebne portugalske gospodarske razmere in pa politika nekaterih držav, da vposega več, kot bi si želel. Globoko je prepričan, da država, ki se vriva tja, kjer je mesto za posameznika, zamori ustvarjalno silo zasebne iniciative, odtod pa ne more priti drugega kot škoda.

PA TUDI PROTI LIBERALIZMU

Mar je pa s tem rečeno, da naj pušča državna oblast gospodarstvu neomejeno svobodo po liberalnem načelu »laissez faire«? Tedaj ne bi izpolnila svoje naloge. »Liberalizma v neomejenem pomenu besede ni in ga nikoli ni bilo, pravi Salazar; filozofično je tak liberalizem protislavje, politično pa laž.«

Država je namreč po svojem bistvu, pa naj bo njena oblika kakršnakoli, zgrajena na nekih osnovnih načelih. To so neka načela o narodu, o človeški osebnosti in o pravih osebah, o cilju človekovem, zlasti pa o dalekosežnosti in o mejah državne avtoritete. Neke nazore o teh stvarih ima vsak režim; odločiti se mora za neka načela, pa naj bodo to krščanska ali liberalna ali socialistična ali kaka druga. Za ena se odloči in nasprotnih ne pušča do veljave. To prav tako velja o liberalnih režimih kot o vseh drugih, samo da je pri liberalnem še hinavščina. Liberalizem se dela, kot da pušča svobodo vsem. V resnici pa liberalni režimi protiliberalna načela kratkoma udušijo. Ali pa podkupijo njihove glasnike in glasila in se tako zavarujejo, da ne gredo preko mej, ki jim jih oni postavijo.

REŠITEV V KORPORATIVIZMU

Kar se tiče organizacije gospodarskega življenja, pravi Salazar: »Ena sama rešitev je: sistem korporativizma. Ta sistem omogoča državi, da si usluži vse produktivne sile, ne da bi se kršila načela zasebne lastnine, zasebne ustvarjalnosti in zdrave tekme; obenem pa da uporablja svojo avtoriteto, da zatira zlorabo teh načel. Mi hočemo, da vladajo ta naša načela, zato ker so vsem nasprotnim superiorna. Korporacijska organizacija bo pod vrhovnim vodstvom državne oblasti postala v z o r

s a m o u p r a v l j a j o č e g a s e g o s p o d a r s t v a.«

Sicer je korporacijska uredba danes na Portugalskem obvezna šele samo tam, kjer bi brez nje produkcija obtičala. Država pušča zdravi konkurenciji svoje mesto in hoče, da se zasebna iniciativa svobodno razmahne. Država torej neče korporacij sama voditi; pridruže pa si pravico, ki jo čuti kot dolžnost, da gleda, če se vse vrši po zakonih, in varuje koristi celokupnosti. Če bi vposegala več, bi se to reklo, po nepotrebnem komplicirati naloge vlade in bi bilo škodljivo za življenje vse družbe.

To je pot do prave korporativne države.

DOSEDANJI USPEHI

Če se vpraša po uspehih, Salazar preprosto odgovarja: »V nekaterih velikih gospodarskih panogah smo zgradili organizacije, ki je sicer še skromna, ki se pa nanjo lahko zanesemo pri urejevanju proizvodnje in trgovine in pri določanju cen in delovnih pogojev. Kljub krizi takorekoč ne vemo za brezposelnost. Kljub zelo slabim zgledom in zlim vplivom od zunaj vlada pri nas razredni mtr.«

KAKO DELO NAPREDUJE

Portugalska korporativna uredba se je začela s pomenjenjem delavskih strokovnih organizacij (sindikato). Sindikati se ločijo po gospodarskih panogah; krajevni odseki se vežejo v pokrajinske podzveze, te pa so združene v narodni zvezi. Zopet pa so ti sindikati povezani v osrednje federacije, skupne za vse panoge. Dozdaj je ustanovljenih za razne poklice okrog sto narodnih delavskih sindikatov. Tu je vlada spočetka naletela na težkoče, ko je morala razpustiti razne revolucionarne in celo komunistične strokovne zveze.

Dalje so sindikati delodajalcev, ki so podobno razčlenjeni po gospodarskih panogah in zemljepisnih raznostih.

Obe »Nacionalni Uniji«, delavsko in delodajalsko, pa vežejo »korporacijski svetli«, za vsako gospodarsko panogo po eden.

Teh prvih poskusov s korporacijskimi sveti še ni mnogo. Narodna korporacijska skupščina pa dela že od 1.1935. Število kolektivnih delovnih pogodb počasi raste. Stavke in izpori so preprečevani. Razsojanje v delovnih sporih je izročeno delovnim sodiščem, ki so bila ustanovljena 15. avgusta 1934. Odločevanje glede delovnih pogojev je zaenkrat še v rokah vlade. Korporativno je dozdaj organizirana na gospodarskem polju skoro samo izvozna produkcija: portsko vino, konzerve sardin, končno tudi mlinarstvo.

Korporativna organizacija poljedelstva, ki je na Portugalskem posebno važna, je še v povojih. Morda je vzrok to, da so se najprej vrgli na to, da ojačijo podlago: v »ljudskih domovih« so gradili socialno-kulturne organizacije za vse tiste, ki živijo od zemlje: gospodarje, najemnike in kmečke delavce.

Končno je omeniti še posebno združenje za svobodne poklice advokate, zdravnikov, inženirje itd. Zakon predvideva korporacije za duševne delavce.

POČASI, TODA GOTOVO

»Namesto naglega napredka — pravi Salazar — napredujemo počasi toda gotovo. Prekušamo nov sistem. Postopati nam je s skrajno previdnostjo. Čeprav dozdaj še nobena korporacija ni do kraja zgrajena, pa je vendarle v narodno gospodarstvo že začel prodirati korporacijski duh.«

V tem je dober nauk: Če hočemo dobiti korporativni red, je treba korporativnega duha. Če pa bomo šele na tega duha čakali, da bo on korporacije rodil, teh korporacij nikoli ne bo. Če kak oblastnik korporativne

ustanove vsiljuje, ne da bi se brigal za duha, ki naj jih oživlja, je nevarnost, da se vzbudi nasprotna reakcija.

Državniška modrost zahteva da se obe prenovi — zunanja organizacijska in notranja duhovna — uvajati istočasno. Korporacije se morajo ustanavljati, kajti z njimi se poraja in prihaja korporacijski duh. Mora pa biti ta prenova počasna, zato da se novorojenim korporacijam ne dela sila in se iz njih ne izsiljuje to, česar po duševnem stanju svojega članstva še ne morejo dati.

Holandski dijak

ZA KAJ SE HOLANDSKI DIJAK ZANIMA

Športnik je, zanima se za letalstvo, zbira vse mogoče, znamke, posušene rastline, celo vozne listke. Za politiko in za razna gibanja se malo meni. Navadno sploh ni organiziran. Kot menda dijaki po vsem svetu, ima tudi holandski dijak veliko smisla za šale. Posebno akademiki so mojstri v tem. Z novincem ne uganjajo norčij samo na brucovskem večeru, ta je pri njih le zaključek preizkusne dobe, ki trajajo okoli pet tednov. Ta čas je seveda novinec nezrel, zelenec in mora nositi zeleno kravato. Nekoga, ki se je norčijam »starih bajt« izmikal, češ da njegova mati želi, naj se z njim lepo ravna, so posadili v otroški voziček in ga vozili po najbolj prometnih ulicah Amsterdama.

USTROJ HOLANDSKE SREDNJE ŠOLE

Ko je mladi Holanec dovršil ljudsko šolo (lagere school — nižja šola) z zadovoljivim uspehom, sme vstopiti v srednjo, če je pri sprejemnem izpitu pokazal zadostno znanje. Na izbiro ima dva tipa srednje šole, realko in gimnazijo.

Na gimnaziji traja pouk šest let. Razen predmetov, ki so se jih učili v ljudski šoli, se uče v prvem raz-

redu še latinščine, francoščine in matematike. V drugem razredu pride na vrsto grščina, nemščina in fizika, v tretjem angleščina in kemija.

Pred vstopom v peti razred se mora dijak, ki se je bil odločil za gimnazijo, znova odločiti: ali za smer α ali za smer β . V smeri α se uče predvsem starih jezikov, v smeri β pa se izpopolnjujejo v matematiki, fiziki in kemiji. Po dovršenem šestem razredu je treba napraviti še maturo in trganja hlač po gimnazijskih klopeh je konec.

Pouk na realki traja pet let. Tu se ne uče ne latinščine, ne grščine, zato pa več matematike, fizike in kemije. Tudi tukaj se pouk razdeli in sicer v četrtem razredu. Smer α ima več jezikov, manj matematike in pa mnogo trgovske korespondence. Smer β ima zelo veliko matematike, fizike in kemije. Tudi tu se dela po zadnjem letu matura.

UNIVERZE NA HOLANDSKEM

Kdor je napravil maturo, lahko začne obiskovati univerzo, le smer α realke mu te pravice ne da. Gimnazijec smeri α študira lahko filozofijo, jezike, zgodovino, socialno geografijo in pravo. Gimnazijec smeri β in realce smeri β pa lahko študirata matematiko, fiziko, kemijo ali medicino.

Študij jezikov traja pet let, zgodovine pet do šest, fizike, matematike in kemije šest do sedem, študij prava štiri leta in medicine šest do sedem let.

Univerz je na Holandskem pet: v Amsterdamu, Leidenu, Utrechtu, Groningenu in Nijmegenu. Od teh je ena katoliška, namreč nijmegenska, ki pa še ni popolna; manjka ji še medicinska fakulteta. Na nekatoliških študirajo poleg katoliških akademikov še nizozemski reformiranci, judje, prostozidariji in ljudje, ki niti ne vedo, ali so krščeni ali ne. Vsa ta mešanica se kljub vsemu dobro razume med seboj.

Katoliški akademiki imajo v vsakem univerzitetnem mestu svoja društva, ki skupaj tvorijo »unie« s sedežem v Leidenu.

GMOTNI POLOŽAJ

Gmotni položaj holandskega študenta je dovolj dober; Holanci so sploh zelo bogat narod. Tudi država podpira študente s štipendijami: tistim, ki so napravili maturo z najboljšim uspehom, povrne država velik del stroškov, ki jih terjajo študij na univerzi.

Usodna krivda tiska

V svojem nagovoru na katoliške časnikarje je kardinal Canali pokazal na usodno krivdo tiska:

»Če bi se tako zvani nevtralni in lažni katoliški tisk (ne govorim o protiverskem in neravnem tisku) pravočasno zavedel svoje dolžnosti ter poslušal znamenja, opomine, kliče, rotnja, ki jih je sv. oče v petnajstih letih svojega vladanja neprestano ponavljal prav do zadnjega nagovora na španske begunce; ako bi res ta tisk obtoževal komunizem kot zanikanje vseh božjih in človeški zakonov in kot skrajno posledico odpada moderne družbe, skrajno posledico njenega upora proti Bogu, se najbrž Evropa ne bi danes nahajala v taki nevarnosti, da njena kultura propade...«

Med dobrim in zlom ne more biti sporazuma: taktika kompromisarstva in popuščenja je nemogoča.«

U kratkem izide

v veliki nakladi

NAŠA POT XIII:

OKROŽNICA PIJA XI.

»DIVINI REDEMPTORIS«

O BREZBOŽNEM KOMUNIZMU

Prevedel in komentar napisal

dr. Aleš Ušeničnik

Odg. urednik: Ciril Kovač (Ljubljana). Izdaja konzorcij (J. Prešeren, Ljubljana). Tiska Misijska tiskarna, Groblje-Domžale (Jože Godina).